

РЕЦЕНЗИЯ

от

проф. Явор Светозаров Конов, д-р, д.н.,

месторабота: департамент Музика, НБУ

професор по полифония

(професионално направление 8.3. „Музикално и танцово изкуство”)

на дисертацията за придобиване

на образователната и научна степен *доктор*

(професионално направление 8.3. „Музикално и танцово изкуство”)

на ВИКТОРИЯ АЛЕКСАНДРОВА ВАСИЛЕНКО

на тема

„КЛАВИРНИТЕ ТРАНСКРИПЦИИ ПО БАЛЕТИ ОТ РУСКИ

КОМПОЗИТОРИ НА МИХАИЛ ПЛЕТНЬОВ –

АСПЕКТИ НА ИНТЕРПРЕТАЦИЯТА”

Докторантура на самостоятелна подготовка

Биографични данни за докторантката

Виктория Василенко (р. 1992) е от най-известните в момента у нас български пианистки. Известна е и на много места в чужбина (Германия, Австрия, Великобритания, Испания, Белгия, Русия, САЩ...). Носителка е на голям брой наши и чужди награди за пианизъм, вкл. Първа награда и Специална награда на Международния конкурс „Джордже Енеску“ в Букурещ (Румъния) през 2016 година. Концертира с рецитали и като солист на оркестри у нас и в чужбина – на десетки места. Има множество награди и радио и телевизионни записи у нас и по света. Носител е 2 пъти на наградата на СБМТД „Кристална лира“ – като най-добър млад изпълнител. Била е стипендиант на множество институции, удостоена е и с държавни стипендии.

Писал съм – спонтанно – за нея още в 2013, „Пианизмът на Виктория Василенко“ (в сп. „Музикални хоризонти“ <http://eprints.nbu.bg/1889/>) и в 2016, „Браво на Виктория Василенко! (<https://yavorkonov.alle.bg/публикации/браво-на-виктория-василенко/>).

Родена в семейство на пианисти (Ася Дончева-Василенко и проф. д-р Александър Василенко), свири на пиано от малка. Първите уроци по пиано и музика – неизбежно – получава в семейна среда (че и до ден днешен). В Националното музикално училище „Любомир Пипков“ в София (което завършва през 2011 г.) учи при известните пианистки Антонина Бонева и проф. Стела Димитрова-Майсторова. След това (2011-2015) учи във Висшата школа по музика „Рейна София“ („Кралица София“, в Мадрид, Испания <https://www.escuelasuperiordemusicareinasofia.es/en>) при прочутия пианист и педагог Дмитрий Башкиров и негови колеги висок клас. Дипломира се като бакалавър в Нов български университет в София (2016). Едновременно с това учи и в Академията „Лаго ди Комо“ в Италия (2016+), както и във Висшия колеж за музика „Кралица Елизабет“, Брюксел, Белгия – при Аведис Кулумджиян и Луи Лорти. Прави магистратура в Кралската академия в Брюксел (<https://www.kcb.be/en>) – при изключителния пианист проф. Боян Воденичаров. Учи още при големите пианисти и музиканти Борис Берман, Паул Бадур-Скода, Наум Грубер, Михаил Воскресенски, Пламена Мангова; камерна музика – при Максим Венгеров, Иври Гитлис, Гавриел Липкин, Ференц Радош, Франц Хелмерсон, Александър Бондурянский). Омъжва се (2018) за феноменалния музикант и пианист Сергей Редкин, от когото неизбежно също учи най и най.

Повече биографични данни за Виктория Василенко можете да прочетете тук <http://cantusfirmusbg.com/117/victoria-vassilenko/>, тук <https://sofiaphilharmonic.com/artist/виктория-василенко/> и др.

От 2019 г. Виктория Василенко преподава на хонорар в Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ в София, където е и настоящата процедура по придобиване на образователната и научна степен доктор. Преподава под различни форми (майсторски класове и пр.) у нас („Аполония“, Созопол) и в чужбина.

Съвсем скоро (в четвъртък 23 декември 2021) бях на концерта на Виктория Василенко в зала 9 на НДК в София, където докторантката изпълни някои от тези изключително трудни транскрипции за пиано на Михаил Плетньов (писал ги е за себе си!, знаем какъв пианист, диригент, композитор, оркестратор и изобщо музикант е!) на части от „Лешникотрошачката“ на Чайковски (М. Плетньов: „Концертна сюита „Лешникотрошачката“ по балета на П. И. Чайковски, написана от Плетньов на едва двадесет и няколко годишна възраст!). Качих във facebook кратки видеа от изпълненията на В. Василенко, извиках напълно справедливо „Браво!“.

А сега ще ви представя впечатленията си като рецензент на дисертацията ѝ върху тези „Чайковски-Плетньов“ трансцендентални пиеси за пиано. Дотук отговорих и на задължителните за една рецензия въпроси „актуална ли е темата на дисертацията“ и „познава ли докторантката обекта на изследването си“.

Предоставената ми за рецензиране дисертация е разположена на 233 страници, в обем малко по-голям от този по БДС.

Структурирана е в Увод, 3 глави, Заключение; следват Справка за приносите, Публикации във връзка с дисертацията, Библиография, Нотография, Youtube линкове.

Главите на труда са следните:

1. Транскрипциите за пиано по балети от руски композитори на Михаил Плетньов – забележително продължение на традициите на жанра в областта на клавирното изкуство /6

(1) 1. Транскрипция и парафраза – възникване, предназначение и развитие в областта на клавирното композиторско и изпълнителско изкуство /6

(1) 2. Личността на Михаил Плетньов – пианист, диригент и композитор /14

(1) 3. Балетите от руски композитори като популярен обект за клавирни преработки и специфичният им прочит в транскрипциите на Михаил Плетньов /22

2. Соловите транскрипции по балети от руски композитори на Михаил Плетньов – идея, структура, аспекти на интерпретацията /32

(2) 1. Концертна сюита „Лешникотрошачката“ по балета на П. И. Чайковски /32

(2) 2. Концертна сюита „Спящата красавица“ по балета на П. И. Чайковски /70

(2) 3. Две концертни пиеси – „Пролог“ и „Галоп“ из балета „Ана Каренина“ на Родион Шchedрин /133

3. Концертна сюита „Пепеляшка“ за две пиана от Михаил Плетньов по балета на Сергей Прокофиев – идея, структура, аспекти на интерпретацията и специфика на ансамбловото музициране /145

(3) 1. Предистория и концепция на създаването на концертна сюита „Пепеляшка“ за две пиана. Цикличната творба за клавирно дуо – възможност за нов прочит на музикалното съдържание на балета /145

(3) 2. Интерпретационен анализ на пиесите от концертна сюита „Пепеляшка“ за две пиана /152

Заключението е озаглавено „Основания за популяризиране на клавирните транскрипции по руски балети на Михаил Плетньов в концертния живот и педагогическата дейност в България“ /216

Библиографията е от 17 заглавия, от които 8 на кирилица (руски издания) и 9 на латиница (английски език). Интернет базираните източници са 30, от които 28 рускоезични и 2 англоезични. В нотографията са посочени 19 издания, от които 11 руски и 7 френски и 1 немско. Посочените и достъпни чрез линкове към youtube изпълнения са 17.

Представеното в рецензията ми съдържание на дисертацията показва обзорното, но и задълбочено познаване на материята – историко-теоретически, композиционно-формално, изпълнителски-интерпретационно. Прочитът на дисертацията го доказва впечатляващо подробно (до ниво „такт по такт и нота по нота“). И по отношение на оркестровите партитури, и на вариантите за пиано – транскрипции и/или парафрази, авторски и/или на други пианисти, и тези на Плетньов с огромния им брой усложнения и напластявания на клавирната

фактура, както и композиционни добавления и вмъквания и дори прекомпозираня, респ. най-висок и разнообразен пианистичен виртуозитет, които докторантката познава компаративно. Доказват го не само коментарите ѝ и съответните поставени от нея в текста на дисертацията ѝ откъси от ноти, но и ръкописно отбелязаните от нея поредни номера на тактовете в нотите за пиано; вкл. предлаганите от нея пръстовки и някои преразпределения в нотния текст на свиреното от двете ръце. (Прави впечатление силно позиционната пианистична техника в тези транскрипции. Подобни преразпределения много обичаше Константин Станкович, светла му памет!) Обемът на рецензията не ми позволява детайлно представяне и коментиране – а и авторефератът на дисертацията, в обем от 49 страници (при това без нотни примери в тях), който я отразява в достатъчна степен, структурно и по същество е достъпен в интернет <http://ns.nma.bg/bg/lpage/8460bd/760741>. В него има и най-съществена информация за художествено-творческата дейност на докторантката във връзка с дисертацията – т.е. списък на концертите у нас и в чужбина, в които е свирила клавирни транскрипции, обект на дисертационното си изследване. На свой ред, изчел съм ги дословно и до ното, че и „просвирвайки“ нотните откъси на бюрото пред компютърната клавиатура. Отбелязвам изрично, че ако учещ пиано просвири, че и упражни дори само тези нотни откъси с предложените от В. Василенко пръстовки, ще добие представа за този вид технически пианистични похвати и сръчности, че и ще ги попридобие... При това докторантката предлага множество идеи – но практически апробирани от нея! – за техническо овладяване на пиесите и за изпълнението им (вече споменатите от мен нейни пръстовки, разпределения на това коя ръка какво да изсвири – чрез нейни ръкописни ремарки в представени в дисертацията откъси от нотите). При това познава и представя сравнително, вкл. и с коментари на допуснати печатни пропуски, различните издания. Предлага апробирани от нея технико-мисловни (ако ги нарека така), че и поетапно, подходи и методи за овладяване на двигателността и пианистичните сръчности. И метроритмики и музикални протичания, респ. и идеи за и практики на слухов контрол, респ. изработване на щрихи, динамики, педализация – вкл. и чрез средния педал, когато се разполага с

такъв, и пр. и пр. Всичко това показва и възможностите на В. Василенко като преподавател по пиано и музика. Докторантката дава и линкове към изпълнения, вкл. и на самия Плетньов; т.е. дисертацията може да бъде много полезна и педагогически и практико-приложно.

В заключителните 3 страници на дисертацията си докторантката Виктория Василенко представя своите изводи и заключения относно мястото, ролята, значението, ползата, удоволствието от свиренето и слушането на подобни транскрипции за пиано – и в частност на тези на Михаил Плетньов, обект на дисертационното ѝ изследване (повечето от които изсвирени от нея на сцени у нас и в чужбина).

Приемам като цяло посочените от докторантката групи приноси на дисертацията ѝ.

Коректно и пълноценно са направени цитиранията на авторите.

Докторантката В. Василенко е посочила следните 3 публикации (всичките „под печат“) във връзка с дисертационния и труд:

1. Василенко, Виктория. Възникване, предназначение и развитие на клавирната транскрипция и парафраза. – В: Докторантски четения 2021. София: НМА „Проф. Панчо Владигеров“ (под печат).

2 Василенко, Виктория. Балетите от руски композитори като популярен обект за клавирни преработки и специфичният им прочит в транскрипциите на Михаил Плетньов. – В: Алманах на НМА „Проф. Панчо Владигеров“. Книга 13 (2021). София: Хайни (под печат)

3. Василенко, Виктория. Предистория и концепция на създаването на концертна сюита „Пепеляшка“ за две пиана от Михаил Плетньов. Цикличната творба за клавирно дуо – възможност за нов прочит на музикалното съдържание на балета на Сергей Прокофиев. – В: Studentum opera scripta. Брой 3/2021. София: Издателство на НМА „Проф. Панчо Владигеров“ (под печат).

Въз основа на изложеното, аз съм ЗА присъждането на ВИКТОРИЯ АЛЕКСАНДРОВА ВАСИЛЕНКО на образователната и научна степен ДОКТОР въз основа на дисертацията ѝ „КЛАВИРНИТЕ ТРАНСКРИПЦИИ ПО БАЛЕТИ ОТ РУСКИ КОМПОЗИТОРИ НА МИХАИЛ ПЛЕТНЬОВ – АСПЕКТИ НА ИНТЕРПРЕТАЦИЯТА”.

Явор Конов, д-р, д.н., професор
Департамент Музика, НБУ

София, 26 декември 2021 година